

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

HETU informaatio-ohjauksen toimenpidesuosituksset

HETU Johtoryhmän lähetekeskustelu
jatkotoimenpiteistä ja viestinnästä

HEIKKI TALKKARI
21.06.2022

Informaatio-ohjauksen kokonaisuuden johtaminen ja viestintä

- Lähtökohtaisesti jokaisen suosituksen osalta tarvitaan työryhmää laajempi näkemys, jotta asiaa voidaan edistää:
  - Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen ohjelma
  - HETU-hankkeen johtoryhmä / Digi ID:n ohjausryhmä
  - JulkICT-johtoryhmä
  - DDH-ministerityöryhmä tai ministerijohtoryhmä
- Kenelle viestitään:
  - Viranomaisille / organisaatiolle (selvitykset, ohjeistukset, keskustelunavaamiset)
  - Kansalaisille (omien henkilötietojen käyttö, tietoturva, omat oikeudet, palveluiden tuki)
  - Hallinnon sisäinen viestintä (toimenpiteet, selvitykset, seuraava hallitusohjelma)
- Kenellä vastuu mistäkin toimenpiteestä? Mitä voidaan tehdä VM:ssä, mitä muualla? Kuka toimeenpanee mitäkin? Mitä ei ole syytä edistää?
- Riskinä sekoittaminen HE-esityksen sisältöihin ja siksi olisi hyvä sisällyttää toimenpidesuosituksia osaksi Digitaalisen henkilöllisyyden ohjelman viestintää sopivissa asiayhteyksissä

Vahvan sähköisen tunnistamisen lisääminen

Työryhmä suosittelee, että vahva sähköinen tunnistaminen tai muu luotettava tunnistusmenettely on syytä ottaa käyttöön, mikäli matalamman tason tunnistustavat tai henkilötunnuksella yksilöiminen eivät ole riittäviä keinoja estää henkilötunnuksen ja muiden henkilötietojen väärinkäyttöön liittyviä riskejä. Työryhmä katsoo, että vahva sähköinen tunnistaminen on henkilötunnuksen tunnistuskäytön korvaamisen näkökulmasta kestävin ja turvallisin ratkaisu.

Mahdolliset jatkotoimenpiteet:

- Vahvaan sähköiseen tunnistamiseen kannustaminen, kun se on tarkoituksenmukaista
- Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen käyttöönotto mahdollisimman laajasti (Digi ID -hanke)
- Puhelinasioinnin vahva tunnistautuminen, miten hoidetaan? (Digi ID -hanke / DVV)

Viestintä:

- Vahvaan sähköiseen tunnistamiseen kannustaminen viestinnällä (kansalaisille, organisaatioille)
- Selkeää viestintää digihenkilöllisyyden käytöstä, ominaisuuksista, tuesta, tietoturvasta ja tietosuojasta (kansalaisille, organisaatioille)

Henkilökortin ja Kela-kortin tulevaisuus

Kela-kortin käyttö tunnistuskäytössä muodosti merkittävimmät selvityksessä esille nousseista riskeistä. Työryhmä suosittelee keskustelun avaamista Kela-kortin tunnistuskäyttöön liittyvistä tulevaisuuden suunnitelmista, henkilökortin ja Kela-kortin toiminnallisuuksien yhdistämisestä sekä henkilökortin yhdenvertaisesta saatavuudesta. Lisäselvitysten tekeminen ja vaikutusten arvioiminen ovat tässä yhteydessä välttämättömiä ennen kuin voidaan tehdä uusia suosituksia.

Mahdolliset jatkotoimenpiteet:

- **Henkilökortti** (Poliisi, SM)
  - Henkilökortin saatavuus kaikille kansalaisille, kortittomien (n. 0,5 milj. kansalaista) ja maksuttomuuden selvittäminen
  - Henkilökorttiin Kela-kortin ominaisuudet, jotka aikaisemmin poistettu
- **Kela-kortti** (Kela, STM, THL)
  - Kela-kortin kehittämistoimenpiteet, kortista luopuminen (mitä tilalle?), yhdistäminen henkilökorttiin (aikaisemmin kokeiltu ja luovuttu)
  - Puolesta asioinnin säilyttäminen (selvitettävä tietoturvakysymykset)
  - Ohjeistuksen tarkentaminen mm. SOTE-toimijoille: milloin kysymyksessä yksilöinti, milloin tunnistaminen

Viestintä:

- Ohjeistuksien tarkentaminen ja niistä viestiminen (vastuuviranomaisille), toimenpiteiden osalta huomioitava julkisuuden hallinta

Lainsäädännön kehittäminen ja tietosuojalain tarkastelu

Työryhmä suosittelee keskustelun avaamista lainsäädännön kehittämisestä ja tietosuojalain muuttamisen arvioimisesta. Tietosuojalainsäädännön selkeyttämisellä voitaisiin ehkäistä henkilötunnuksen käyttämistä tunnistamisessa. Työryhmä suosittelee lisäksi kattavan lainsäädännöllisen tarkastelun käynnistämistä toimialakohtaisesta sääntelystä, jossa toimijoita veloitetaan henkilötunnuksen keräämiseen tai käyttämiseen joko yksilöinti- tai tunnistustarkoituksessa.

Mahdolliset jatkotoimenpiteet:

- Toimialakohtaisen sääntelyn selvittäminen henkilötunnuksen käytöstä tunnistuskäytössä ja yksilöintikäytössä
- Tietosuojalain 29 § tarkastelu (Tietosuojavaltuutettu, OM valmistelemassa tarkennuksia)
  - OM on valmistelemassa muutosta TSL:n 29§, jossa säännellään hetun käyttöä tunnistuksessa tarkemmalla tasolla. Selkeytettävä milloin kyseessä on yksilöinti ja milloin tunnistaminen.
  - 29 § tulisi olla linjassa yksilöintitunnuksen käytön kanssa, josta on valmisteilla HE:n muutos .

Viestintä:

- Ohjeistuksen tarkentaminen (yksilöinti/tunnistaminen) ja viestintä organisaatioille / kansalaisille (kenen vastuulla?)

Omien tietojen hallintaan liittyvä varoitusmerkintä

Työryhmä suosittelee, että väestötietojärjestelmään tehtävän varoitusmerkinnän käyttöönottoa ja yhteyttä positiiviseen luottotietorekisteriin selvitetään. Varoitusmerkinnällä tarkoitetaan kansalaisen itse tekemää merkintää väestötietojärjestelmään omien tietojen kohdalle. Henkilö voisi tehdä merkinnän esimerkiksi, jos hän on hävittänyt henkilöllisyystodistuksensa tai jos hänen henkilötietojaan on päätyntä muista syistä vääriin käsiin.

Mahdolliset jatkotoimenpiteet:

- Selvitettävä varoitusmerkintä VTJ:n tietosisältöön, varoitusmerkin välittäminen, hyödyntäminen ja vaikutukset tiedon vastaanottajalle ja ko. henkilölle, säädöstarpeet. (DVV)
- Positiivinen luottorekisteri: Selvitettävä varoitusmerkintä positiivisen luottorekisterin tietosisältöön, rekisterin käytön laajeneminen, varoitusmerkin välittäminen, hyödyntäminen ja vaikutukset tiedon vastaanottajalle ja ko. henkilölle, säädöstarpeet. (OM, mahd. Vero)
- Vaikutustenarviointi ennen jatkolinjauksia, kuka päättää jatkovalmistelusta?

Viestintä:

- Vaatii jatkolinjauksia viestintätoimenpiteiden tarkentamiseksi. Yleisesti omien tietojen hallintaan liittyen mahdollista nostaa esiin kansalaisten parempaa mahdollisuutta vaikuttaa tietojensa hallintaan digitaalisen henkilöllisyyden myötä.

Ohjeiden laatiminen sekä viestintä

Työryhmä suosittelee, että käynnissä olevissa hankkeissa ja tulevissa hankkeissa arvioidaan tarvetta uusille henkilön tunnistamiseen liittyville toimialakohtaisille ohjeistuksille sekä nykyisten ohjeiden päivittämiselle ja varataan ohjeiden laatimiseen riittävät resurssit. Työryhmän mukaan luotettava tunnistusväline ei yksistään ratkaise ongelmia, jos sitä ei käytetä oikein. Työryhmä suosittelee myös, että henkilötunnuksen uudistamisen ja digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeissa kiinnitetään huomiota yhtenäiseen viestintään.

Mahdolliset jatkotoimenpiteet:

- Mahdollista kannustaa organisaatioita omaehtoiseen ohjeistamiseen / ohjeistusten päivittämiseen huomioiden samalla HETU- ja Digi ID-hankkeissa tehtävät uudistukset

Viestintä:

- Muutosviestinnän toteuttaminen Digitaalisen henkilöllisyyden ohjelman tasolla
- Yhteistyö DVV:n ja muiden sidosryhmien kanssa (vastuuviranomaisille, organisaatioille, kansalaisille)

Alustavat linjaukset jatkotoimenpiteistä

- Linjaus jatkovalmistelun käynnistämisestä
  - **Kootaan tiiviimpi valmisteluryhmä vastuuviranomaisista (mm. STM, SM, VM, OM)**
  - Valmistelua jatketaan joko erillisessä työryhmässä, ohjelmatasolla vai myöhemmin asetettavassa ryhmässä
  - Toimenpiteiden käynnistäminen Digi ID:n ohjelman osana / Hetu-hanketta (vastuukysymykset ja ajalliset haasteet)
- Linjaus toimenpiteiden toteuttamisesta
  - **Hajautetaan toimenpiteet vastuuviranomaisille**
    - **Vahvan sähköisen tunnistamisen lisääminen (ml. Puhelinasioinnissa tunnistaminen)**
    - **Digitaalisen henkilöllisyystodistuksen laaja käyttöönotto ja viestintä**
    - **Henkilökortin ja kelakortin tulevaisuus; selvitykset saatavuudesta ja toiminnallisuuksien yhdistämisestä**
  - Edistetään koko toimenpidekokonaisuutta
- Linjaus viestintävastuun määrittelystä
  - **Viestintä osana digitaalisen henkilöllisyyden ohjelmaa**
    - Tiedon jakaminen erilaisista tunnistamistavoista ja ohjeistusta toiminnan tunnistamiseen liittyvien riskien arviointiin ja oikean tasoisen tunnistamismenetelmän valintaan
  - Viestintä HETU-hankkeen koordinoimana / sen osana (yksittäiset nostot, sekoittuuko HE-viestintään?)
  - **Viranomaisviestintä vastuullaan olevista osa-alueista**

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

HEIKKI TALKKARI, NEUVOTTELEVA VIRKAMIES
ETUNIMI.SUKUNIMI@GOV.FI
VM.FI | @VMUUTISET

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

HETU informaatio-ohjauksen toimenpidesuosituksiset

Taustadiat: Lausunnonantajien
huomiot toimenpidesuosituksista

HEIKKI TALKKARI
21.06.2022

Lausuntopyynnön kysymykset

- Ovatko toimenpidesuositukset oikean suuntaisia? Mitä pidätte erityisen hyvänä tai mitä pidätte tarpeettomana?
- Millä muilla toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä sähköisessä asiointissa, käyntiasioinnissa ja puhelinasiointissa?
- Mitä säädösmuutostarpeita tai ohjeistuksia tunnistatte eri toimialoilla tai palveluissa, jotta henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?
- Mitä säädösmuutostarpeita tunnistatte, että tunnistustapahtuma olisi tarpeeksi luotettava palvelutapahtumaan nähden ja näettekö tarvetta velvoittaa laajemmin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön (millä toimialoilla, missä palveluissa)?

Vahvan sähköisen tunnistamisen lisääminen

- Kannatettiin laajasti vahvan sähköisen tunnistamisen käytön lisäämistä edistäviä toimenpiteitä. Säädöspohjainen velvoittaminen sen sijaan jakoi mielipiteitä.
- Kannatettavana pidettiin myös lainsäädännöllisten muutostarpeiden tarkastelua liittyen henkilötunnuksen käyttämiseen tunnistamisessa.
- Monien lausunnonantajien näkökulmasta tarkastelun lähtökohta tulisi olla asiointitilanteeseen liittyvä riskien hallinta ja arviointi, josta johdetaan riittävän turvalliset tunnistamisen ja yksilöinnin menetelmät.
- Riskien tunnistamiseen ja arviointiin liittyvien mallien tuottaminen olisi oikeasuhtaisempi lähtökohta kuin esimerkiksi henkilötunnuksen käytön kieltäminen tai tiettyjen tunnistustapojen määrääminen pakolliseksi.
- Digitaalinen henkilöllisyystodistus sai kannatusta ja se nähtiin keskeisenä tunnistamisvälineenä tai -menetelmänä jatkossa.
- Huomioita siitä, että vahvan sähköisen tunnistamisen lisäämisessä pitää huomioida saavutettavuus: kaikilla ei ole mahdollisuutta tai osaamista digitaalisiin toimintoihin.

Kela-kortin käyttö ja henkilökortin käytön lisääminen

- Lausunnonantajat pitivät yleisesti tärkeänä keskustelun avaamista Kela-kortin ja henkilökortin toiminnallisuuksien yhdistämisestä sekä selvitystä henkilökortin saatavuudesta yhdenvertaisesti kaikille kansalaisille.
- Vastuuviranomaisten tahoilta Kela-kortin ja henkilökortin toiminnallisuuksien yhdistäminen uudelleen ei saanut kannatusta: mikäli asiaa nähtäisiin tarkoituksenmukaiseksi edistää, olisi se perusteellisesti erikseen selvitettävä.
- Sosiaali- ja terveysalan toimijat korostivat, että jos Kela-kortti yhdistettäisiin henkilökorttiin, olisi toisen puolesta asiointi yhä säilytettävä.
- Jakautuneita mielipiteitä: Kela-korttia vastaava toiminnallisuus olisi hyvä saada takaisin henkilökorttiin, mutta toisaalta erillinen ja ilmainen Kela-kortti olisi hyvä säilyttää
  - Kelassa aloitettu informaatio-ohjauksen suunnitelman laatimisen jälkeen pohdinta kortin tulevaisuudesta.
- Pidettiin tavoiteltavana sitä, että kaiken tyyppisessä käyntiasioinnissa pyritään lisäämään entisestään luotettavien tunnistusvälineiden, kuten henkilökortin ja passin, käyttöä.

Ohjeiden ja hyvin käytäntöjen laatiminen sekä kansalaisviestinnän koordinointi

- Kannatettiin sitä, että vastuuviranomaisten tulisi järjestää eri toimialoille yhteisiä, alan etujärjestöjen kanssa suunniteltuja keskustelutilaisuuksia, työpajoja tai viestintäkampanjoita, jossa tuodaan esille henkilötunnuksen tunnistamiskäyttöön liittyviä haasteita, riskejä ja oikeita menettelytapoja.
- Ohjeistuksissa olisi pyrittävä kirkastamaan henkilön yksilöinnin ja tunnistamisen toisistaan poikkeavaa luonnetta sekä tuomaan esille luotettavassa tunnistamisessa käytettäviä tunnistamisvälineitä.
- Useat lausunnonantajat pitivät kannatettavana toteuttaa kansalais- ja organisaatioviestintää samalla kertaa niin henkilötunnuksen uudistamisen hankkeen kuin digitaalisen henkilöllisyyden hankkeen ja tunnistuslain mukaisista vahvan sähköisen tunnistamisen palveluista tiedottamisen osalta.
- Korostettiin, että viestintää ja informointia tulee tehostaa, jotta organisaatiot osaavat käynnistää ja toteuttaa tarpeellisia muutoksia prosesseissaan ja järjestelmissään osana muita muutoksia
- Kaivattiin ohjauskirjeiden tai toimintaohjeiden kautta tietoa periaatteellisesta erosta henkilön yksilöinnin ja tunnistamisen välillä sekä siitä, milloin on kyse vahvan tunnistamisen tarpeesta ja milloin ei (erityisesti sosiaali- ja terveysala).

Omien tietojen hallintaan liittyvä varoitusmerkintä

- Ehdotusta vapaaehtoisesta varoitusmerkinnästä väestötietojärjestelmään tai positiiviseen luottorekisteriin pidettiin haasteellisena joidenkin lausunnonantajien näkökulmasta.
- Muutaman lausunnonantajan mukaan identiteettivarkauksien ehkäisemisen toimenpiteitä voitaisiin edistää tehokkaammin muilla keinoin:
  - Esim. selvittämällä sitä, voitaisiinko tavoiteltuja vaikutuksia saavuttaa tehokkaammin tarjoamalla tällaista varoitustoiminnallisuutta osana luottotietorekisterien palveluja nykyistä paremmin
- Esitettiin huoli siitä, että varoitusmerkinnän edistäminen menisi päällekkäin positiivisen luottotietorekisterin valmistelun kanssa: tähän ei ole varauduttu rekisteriä koskevassa lainsäädännössä tai teknisen toteutuksen osalta.
  - Positiivista luottotietorekisteriä koskeva hallituksen esitys on vasta äskettäin annettu eduskunnalle. OM:n mukaan mahdollinen selvitystyö olisi siitä johtuen vielä ennen aikaista.
- Varoitusmerkinnän hyödyllisyyteen liittyy useita kysymyksiä, jotka tulisi tarkoin selvittää ennen kuin voidaan tehdä mahdollista päätöstä merkinnän toteuttamisesta -> selvitys vaikutuksista ja kustannuksista
  - Useilla lausunnonantajilla ei ollut riittävää tietopohjaa positiivisen luottorekisterin sisällöistä ja käyttäjistä

The background is a solid teal color. It features several white, abstract, curved lines that sweep across the page, creating a sense of movement and depth. The lines vary in thickness and curvature, some starting from the left edge and curving towards the right, while others start from the right edge and curve towards the left.

Lausunnonantajien toimenpide- ehdotuksia ja lainsäädännöllisiä huomioita

Millä toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?

- Asiointitilanteiden ja tunnistamiseen liittyvien tarpeiden vaihdellessa suurestikin tilanteen mukaan, yksittäistä eri tilanteisiin sopivaa mallia voi olla haastava löytää.
- Käytettävien tunnistusmenetelmien luotettavuutta ja turvallisuutta on mahdollista lisätä sekä palveluntarjoajien että palveluja käyttävien asiakkaiden tietoisuutta nostamalla
- Esimerkkinä tuotiin esille esim. se, että sähköisessä- ja puhelinasiointinnissa voisi tunnistautua mobiilivarmenteella. Käyntiasioinnissa tunnistautuminen voisi tapahtua sormenjäljellä, jonka varmistus olisi kytkettynä asiakirjaan liitettyllä sirulla tai mobiilisovelluksella. Tämän toteuttamiskelpoisuutta ei ole kuitenkaan arvioitu.
- Erityisesti lausunnonantajissa huolta on herättänyt ja ohjeistusta on kaivattu puhelinasiointiin liittyen:
  - Puhelinpalvelussa tunnistuksen luotettavuutta voitaisiin lisätä sillä, että puhelinpalveluun lisättäisiin vastaava tunnistautuminen mikä on käytössä esim. pankeilla. Puhelinasiointinnissa tulisi kehittää mahdollisuutta tunnistautumiseen esimerkiksi mobiilivarmenteella puhelun aikana
  - Puhelinpalvelussa käytetään tunnistamiseen pääasiassa henkilötunnuksen kysymistä, mutta käytäntöjä voidaan muuttaa ohjeistuksella, jonka pohjaksi toivotaan DVV:ltä ohjeistusta suositeltavista käytänteistä.
  - Tällä hetkellä on myös epäselvää, miten eri digitaalisen henkilöllisyyden palvelut ja sovellukset voisivat parantaa asiakkaan tunnistamista puhelinasiointinnissa.

Lainsäädännöllisiä huomioita

- Jakautuneita mielipiteitä: Lainsäädännön tarkastelu on tarpeen niillä alueilla, joissa informaatio-ohjauksessa on havaittu haasteita, kuten puhelinasiointissa. Ja toisaalta tulisi enemmän pyrkiä keskittymään tunnistamiseen liittyvien toimintatapojen kehittämiseen, eikä niinkään henkilötunnusta koskevan lainsäädännön muuttamiseen.
- Mikäli lähdettäisiin sääntelemään henkilötunnuksen tunnistamiskäyttöä, tulisi lainsäädännössä pystyä riittävällä tarkkuudella kuvaamaan, milloin on kyseessä henkilön yksilöinti ja milloin tunnistaminen.
- Henkilötunnuksen käsittelyä koskeva 29 § herätti mielipiteitä:
  - Kannatusta yksiselitteiselle kiellolle käyttää henkilötunnusta henkilön tunnistamiseen.
  - Toisaalta vastustusta sille, että käyttö tunnistamisen välineenä kategorisesti kiellettäisiin: henkilötunnusta tulisi voida edelleen käyttää yhtenä tunnistetietona esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa asiakkaalla ei olisi käytössään luotettavia tunnistautumisen välineitä, tai kun kyse olisi matalan riskin palvelusta.
  - Välimuotoja: Käyttö ilman vahvaa tunnistautumista esim. lainojen hakemiseen pitäisi kieltää. Henkilötunnuspohjainen tunnistautuminen esim. verkko-ostoksissa ja luotonannossa tulisi kieltää.
- Lausuntopalautteessa esitetään selvitettäväksi, voitaisiinko kuluttajansuojalain velvoitteet asiakkaan vahvasta tunnistamisesta ulottaa koskemaan myös korottomia luottoja.
  - Oikeusministeriössä on parhaillaan valmistelussa muutoksia kuluttajansuojalakiin, joihin sisältyy myös vahvan sähköisen tunnistamisen vaatiminen sähköisessä kaupankäynnissä.